

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

**MO ./. riksåklagaren m.fl. ang. förberedelse till kränkande
fotografering, m.m.**

(Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 8 december 2025 i mål B 3039-25)

Högsta domstolen har förelagt riksåklagaren att svara på överklagandet. Följande anför.

Min inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom och ser inte att det finns något skäl för prövningstillstånd med anledning av överklagandet.

Bakgrund

MO är dömd för barnpornografibrott och förberedelse till kränkande fotografering. Påföljden har bestämts till villkorlig dom. Han ska betala skadestånd.

Förberedelsebrottet består i att MO har införskaffat och monterat en kamera i ett badrum i målsägandenas bostad för att där olovligen och i hemlighet filma målsägandena. En av målsägandena upptäckte kameran, men fara för brottets fullbordan har bedömts inte vara ringa.

Barnpornografibrottet består i att MO har skildrat barn i pornografisk bild genom att filma målsäganden, som vid tillfället var under 18 år. Filmen är 17 minuter lång och inspelad med en mobiltelefon i ett sovrum på en semesterort. På filmen syns målsägandens nakna kropp bakifrån, snett bakifrån och från sidan när hon blottar sina bröst och rumpa för kameran i samband med att hon byter om från bikini till andra kläder.

Enligt domstolarna står det klart att den aktuella filmen är att betrakta som barnpornografisk. Hovrätten konstaterar att det är klarlagt att filmen – särskilt mot bakgrund av vad MO själv uppgett om att syftet var att tillfredsställa hans voyeuristiska läggning – har ett inslag som vädjar till sexualdriften och därmed är att betrakta som pornografisk.

I fråga om hur barnpornografibrottet ska rubriceras har hovrätten konstaterat att den aktuella filmen är några minuter lång och att det barnpornografiska inslaget omfattar ett fåtal sekunder. Det visar en flicka i nedre tonåren som byter om. Några inslag av våld eller tvång förekommer inte. Tillvägagångssättet i detta fall,

där målsäganden har filmats i hemlighet, har emellertid enligt hovrätten inneburit ett integritetsintrång som tydligt går utöver vad som typiskt sett förekommer vid ringa brott. Den relation som funnits mellan MO och målsäganden förstärker också graden av hänsynslöshet. Barnpornografibrottet har därmed inte bedömts som ringa.

Domstolarna har bedömt det klarlagt att MO, alldeles oavsett om han blev personlighetsförändrad eller inte i samband med att han fick en hjärntumör i december 2020, har haft uppsåt till brotten. Brotten har krävt en viss planering och det har ansetts stå klart att han dessutom vid ett tidigare tillfälle haft en film på en av målsägandena i sin telefon, vilket enligt domstolarna talar för att han haft ett direkt uppsåt till de åtalade gärningarna.

Överklagande

MO har yrkat att Högsta domstolen ska ogilla åtalet och skadeståndsyrkandet. Han har vidgått händelseförloppet, men bestritt ansvar då han har saknat uppsåt till gärningarna. Han har gjort gällande att åtalspunkten som avser barnpornografibrott under alla omständigheter bör ogillas eftersom det inte är fråga om barnpornografi alternativt gärningen bör bedömas som ringa brott.

Som grund för prövningstillstånd har han gjort gällande att det är av vikt till ledning för rättstillämpningen att Högsta domstolen ger vägledning om vad som utgör barnpornografi och var gränsen går mellan barnpornografi av normalgraden och ringa brott.

Min bedömning

Den som skildrar barn i pornografisk bild döms, enligt 16 kap. 10 a § första stycket 1 brottsbalken, till fängelse i högst två år.

Någon klar avgränsning av begreppet pornografisk bild finns inte. Med begreppet bör förstås en bild som, utan att ha några vetenskapliga eller konstnärliga värden, på ett ohöljt och utmanande sätt återger ett sexuellt motiv (se prop. 1970:125 s. 79, jfr JO dock 1971 s. 561). Till skillnad från den synpunkt som Lagrådet lämnade under beredningen i lagstiftningsärendet om att ordet ”sedlighetssårande” borde väljas istället för ”pornografisk”, bedömde departementschefen att ordet pornografisk skulle väljas för att det straffbara området annars skulle bli alltför begränsat.

Begreppet pornografisk bild har samma innebörd som vid otillåtet förfarande med pornografisk bild enligt 16 kap. 11 § brottsbalken. I förarbetena konstateras bl.a. följande (se prop. 1997/98:43 s. 82).

När barnpornografibrottet infördes år 1980 konstaterades i förarbetena att det givetvis inte kunde komma i fråga att straffbelägga all avbildning av nakna barn eller alla bilder där ett barns könsorgan kan urskiljas även om sådana bilder skulle kunna stimulera en del människors sexualdrift. För att en bild av ett barn skall vara straffbar måste det därför fordras att den enligt vanligt språkbruk och allmänna värderingar är pornografisk (prop. 1978/79:179 s. 9). Som har redovisats i avsnitt 4.1.1 får den närmare innebörden av ordet pornografisk i den mening som avses i brottsbalkens bestämmelser anses vara en bild, som utan att ha några vetenskapliga eller konstnärliga värden, på ett ohöljt och utmanande sätt skildrar ett sexuellt motiv (prop. 1970:125 s. 79 f.).

Bilder i vanliga familjealbum av nakna lekande barn är självfallet inte pornografiska. Inte heller är t.ex. en sekvens som skildrar barn i sexuella sammanhang i en vanlig spelfilm nödvändigtvis pornografisk. Avgörande torde vara vilket syfte en viss framställning har. Om ändamålet med framställningen väsentligen är att påverka åskådaren sexuellt kan det vara fråga om en pornografisk produkt. Men om framställningen har andra syften, t.ex. konstnärliga, torde den inte vara att beteckna som pornografisk (jfr JO 1971 s. 561).

En bild där ett barn, t.ex. genom speciella kameraarrangemang, framställs på ett sätt som är ägnat att vädja till sexualdriften, kan omfattas av bestämmelsen utan att det avbildade barnet kan sägas ha deltagit i ett sexuellt beteende vid avbildningen. En viss försiktighet har ansetts vara påkallad så att det straffbelagda området inte blir alltför vidsträckt eller svårbedömt (se prop. 1978/79:179). Inte all avbildning av nakna barn eller alla bilder där ett barns könsorgan kan urskiljas har ansetts vara straffbelagd, även om sådana bilder skulle kunna stimulera en del människors sexualdrift. För att hanteringen av en bild av ett barn ska vara otillåten fordras att den enligt vanligt språkbruk och allmänna värderingar är pornografisk. (Se Agneta Bäcklund m.fl., Brottsbalken, [16 juni 2026, JUNO], kommentaren till 16 kap. 10 a §.)

I det här fallet står det klart att MO har arrangerat en hemlig kamerainspelning för att framställa en film av ett naket barn i en intim situation där hon trott sig vara skyddad. Ändamålet med framställningen har ostridigt varit tillfredsställa MO:s voyeuristiska läggning, vilket med hänsyn också till att kameran har satts upp i ett sovrum måste anses innebära att den har ett inslag som vädjar till sexualdriften. Jag delar därför hovrättens bedömning om att det är frågan om en pornografisk bild av barnet.

I frågan om mo:s uppsåt hänvisar jag till den bevisvärdering och bedömning som hovrätten har gjort. MO har haft uppsåt till gärningen och ska dömas för barnpornografibrott.

Utgångspunkten vid prövningen av till vilken svårhetsgrad ett brott ska hänföras är straffbestämmelsens utformning och de intressen som skyddas genom den. Syftet med barnpornografibrottet är att skydda barn från att utsättas för allvarliga kränkningar. I straffbestämmelsen anges inte i vilka fall ett brott ska anses ringa. Allvaret i den kränkning av barnets personliga integritet som materialet innefattar bör tillmätas stor betydelse. Jag delar hovrättens bedömning i rubriceringsfrågan med hänvisning till de skäl som hovrätten angett för bedömningen.

Några tillämpliga ansvarsfrihetsgrunder finns inte.

När det gäller åtalet för förberedelse till kränkande fotografering gör jag samma bedömning som hovrätten gjort på av hovrätten anförda skäl.

Hovrättens dom bör sammanfattningsvis stå fast.

Prövningstillstånd

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar. Den enskildes intresse av att få till stånd en prövning i Högsta domstolen kan inte föranleda prövningstillstånd på denna grund.

Det finns inte något prejudikat som närmare klargör vad som är en pornografisk bild. Förarbetsuttalandena är emellertid, enligt min bedömning, tillräckligt tydliga för att begreppsdefinitionen inte utgör ett praktiskt problem i rättstillämpningen. Något behov av ytterligare vägledning när det gäller gradindelningen av barnpornografibrott finns inte i nuläget (se "Barnpornografiinnehavet I–III NJA 2025 s. 943). När det gäller frågan om uppsåt, så är det en bevisfråga som inte kräver vägledning från Högsta domstolen. Förberedelsebrottet innehåller enligt min uppfattning inte heller någon prejudikatfråga.

Jag bedömer därför sammantaget att det inte finns något behov av vägledning i de frågor som målet innehåller och ser inte att det finns något skäl för prövningstillstånd med anledning av överklagandet.

Bevisuppgift och handläggning

Om prövningstillstånd skulle meddelas åberopas preliminärt som muntlig bevisning ljud- och bilduppspelning av förhören med målsägandena, den tilltalade och vittnet ES. Som skriftlig bevisning åberopas preliminärt film, fotografi av kameran i badrummet jämte förklaring (s. 27–31 i förundersökningsprotokollet), promemoria s. 22–23 i förundersökningsprotokollet och s. 6 i tilläggsprotokollet) samt analysprotokoll (s. 3–5 i tilläggsprotokollet). Jag ber dock om att få återkomma med slutlig bevisuppgift om prövningstillstånd meddelas.

Målet kan vid ett prövningstillstånd avgöras utan huvudförhandling.

Katarina Johansson Welin

Eva Bloch

Kopia till

Assistentåklagare Martina Marekovic

Malmö åklagarkammare (AM-108688-21)

Utvecklingscentrum